

шення екологічної ситуації міста). Особливе місце серед активних методів займає евристичний метод навчання, яким користуються при проведенні дискусій на аудиторних заняттях, консультаціях. Застосування розглянутих вище методів значно підвищує рівень активності студентів при одночасному використанні елементів дослідження.

При вивченні проблем екології важливо звернути увагу студентів на необхідність взаємодії регіонального і галузевого екологічних менеджментів. Для цього нами використовується системний підхід до представлення організації у системі національної економіки, галузі, регіону через взаємозв'язок системних інструментів (узгоджених на всіх рівнях і по горизонталі екологічних організаційних заходів, правил, регламентів, механізмів економічно і соціально-психологічного регулювання, професійно-технічних вимог і знань, встановлених і загальноновизнаних пріоритетів – загальнонаціональних, регіональних, організаційних). Такий підхід дозволяє практикувати побудову дерева екологічних цілей з декомпозицією їх по вертикалі та горизонталі. До цього долучаються системні та цільові критерії оцінки, які включають у себе як складові показники ефективності (ефекту) з розглядом допустимого, неприйняттого і бажаного значень. Деяка несумісність окремих показників і критеріїв усувається пошуком компромісів (напр., між обсягами виробництва і забрудненням середовища, між прибутками від збереження шкідливих процесів і витратами на відновлення природи і т.п.)

Аналіз практики вивчення еколого-економічних дисциплін студентами вищої школи дозволяє сформувати такі основні аспекти вдосконалення навчального процесу:

- використання при вивченні курсів сучасного теоретичного матеріалу, періодики, нормативно-правових актів регулювання еколого-економічних процесів;
- проведення практичних та семінарських занять з врахуванням актуальності екологічної ситуації України у цілому, Західного регіону та впливу на них господарської діяльності окремих підприємств;
- використання активних методів навчання, забезпечення проблемного характеру та бачення перспективи при проведенні дискусій, обговорень, ділових ігор;
- використання та поглиблення знань при залученні студентів до самостійної та науково-дослідницької роботи;
- використання фактичних даних підприємств регіону при виконанні розрахункових робіт, курсових та дипломних проектів, у самостійній роботі студентів;
- гнучкість та прогресивність при формуванні тем та визначенні напрямків курсових та дипломних проектів, забезпечення їх індивідуальності, самостійності та творчого характеру.

УДК 378:504.03:332.055.2

Доц. С.Я. Цимбалюк, к.е.н. – Академія державної податкової служби України, м. Ірпін

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ГАРАНТ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГРЕСУ

Йдеться про необхідність реформування вищої освіти на засадах концепції її екологізації та інтеграції у світовий освітянський простір. Розглянуто причини наукової неспроможності суспільства визначити й узгодити пріоритети свого економічного та соціального розвитку.

Dr. Sc. Svitlana Tsybuluk – The Academy of State Tax Service of Ukraine, Irpin

Ecology-economic education as guarantee of economic progress

Article is dedicated to the problems of necessity of higher education reforming on the bases of ecologization concept and its integration in the world educational space. The author outlines reasons of society scientific incapability to determine and coordinate the priorities for its economic and social development.

Багатовікова історія України вийшла на той етап трансформації суспільства, коли відкриваються широкі можливості для прогресивних зрушень у всебічному його розвитку. Зазнають кардинальних змін освітня й наукова галузі, що є гарантом економічного прогресу, збереження і розвитку інтелектуального потенціалу, а отже, і суверенітету держави.

На сьогодні необхідною є еволюція вищої освіти у цілому та її невід'ємної складової – екологічної освіти, доступність якої з часом характеризуватиметься більшою гнучкістю. Адже, у будь-якому віці в інтересах отримання інтенсивної вищої підготовки, оновлення знань і набуття нових навичок або ж перепідготовки є одним із основних аспектів демократизації та реформування вищої школи і освіти у цілому. Така еволюція водночас робить вищу освіту особливо привабливим середовищем контактів як у межах держави, так і в європейському освітньому просторі, що сприяє обміну знань, взаємозбагаченню викладачів та студентів усіх ступенів.

Інтеграція наук, синтез наукових знань створюють сприятливі умови для проникнення розуму майбутнього фахівця з будь-якої галузі знань у структурну побудову матеріального світу, що сприятиме формуванню цілісної картини збалансованого еколого-економічного та соціального розвитку України. Кожне відхилення процесу розвитку наук від суспільної системи координат – суспільних продуктивних сил і економічних відносин – небезпечно своїми непередбачуваними негативними наслідками не лише для даного суспільного способу виробництва, але й, безперечно, здійснює негативний вплив на процес обміну між природою і суспільством на планетарному рівні.

Для залучення вітчизняної науки до розв'язання екологічних проблем України необхідно перейти від закликів до "виживання" у кризі, що затягнулася і дедалі поглиблюється, до реального сприяння інноваційному екологічному підприємству. У цій сфері економісти-екологи, фінансисти-екологи та юристи-екологи будуть мати неабияку перспективу у вирішенні питань, пов'язаних з незбалансованістю величезних матеріально-енергетичних потоків технологічних процесів конверсії природного ресурсу у споживчу вартість із процесами природних екосистем біосфери. Адже суть розвитку полягає у появі нового. З ініціативи "Всесвітнього центру виживання та проблем XXI століття" ООН останні десять років активно опрацьовувалася програма глобальної освіти з космічним баченням життя на базі нової парадигми, тобто відповідної сукупності переконань, цінностей і технічних засобів, які притаманні людству на даному етапі його розвитку, а саме: від диференціації знань до їх синтезу, від редуціонізму до холізму.

Як зазначалось у Національній доповіді про розвиток освіти в Україні, одним з найважливіших напрямів діяльності у сфері освіти є міжнародне співробітництво, яке покликане забезпечити інтеграцію національної освіти у міжнародний освітянський простір. Серед пріоритетних напрямів, підтриманих Програмою

Tempus в Україні на 2000-2001 роки, є розробка програми у сфері охорони навколишнього середовища.

Щодо вищої економічної освіти, то периферія її професійного економічного змісту повинна системно інтегрувати як природничо-технологічні, так і гуманітарні знання.

Саме молоді відводиться вирішальна роль у здійсненні переорієнтації напрямів та характеру майбутнього розвитку суспільства, гармонізації відносин між природою і людиною. Виховання дбайливого і уважного ставлення до Природи, поширення знань і навичок, необхідних для її охорони та покращення стану, повинні стати невід'ємною частиною загальної системи екологічної освіти у підготовці майбутніх спеціалістів для подальшого соціо-еколого-економічного розвитку і процвітання України. Усі рішення, пов'язані з використанням природних або людських ресурсів із втручанням у процеси життєдіяльності біосфери, мають прийматися з урахуванням його як найближчих, так і віддалених наслідків.

Озброївшись сучасними теоретичними концепціями екологічної освіти, необхідно спрямувати процес навчання на розвиток самостійно-пізнавальної діяльності студентів (курсантів), формування інтелектуальних, спеціальних та науково-дослідних умінь.

Екологічні знання у поєднанні з економікою природокористування формуватимуть у майбутніх фахівців навички до прийняття управлінських рішень у сфері охорони навколишнього середовища в умовах трансформаційних і структурних зрушень в економіці України.

Слід урахувати той факт, що економічні проблеми України вже неможливо розглядати, виходячи лише із ситуації і критеріїв національного рівня, оскільки спостерігається зростаюча глобалізація проблем, які характеризуються винятковою складністю конкретних ситуацій. Доречно наголосити, що глобалізація полягає не тільки у поєднанні економіки у єдине ціле, але і в інтерналізації обміну між людьми, розповсюдженні ідей.

Перед людством постає комплекс питань, пов'язаних з якістю довкілля, раціональним використанням природних ресурсів та управлінням охороною навколишнього середовища, які неможливо вирішити у рамках політики окремих держав. Саме тому сьогодні доцільно говорити про "новий і мобілізуючий контекст", в якому необхідно вирішувати багатопланові завдання, що стоять перед екологічною освітою, і забезпечити її перебудову. Вища освіта не повинна замикатись сама у собі й ігнорувати шкідливий вплив на навколишнє середовище. Потрібне всебічне сприяння екологізації різних технічних дисциплін, під якою слід розуміти процес цілеспрямованого і послідовного впровадження технологічних, управлінських та інших рішень, що дозволяють підвищувати ефективність використання природних ресурсів поряд з поліпшенням або хоча б із збереженням якості довкілля на локальному, регіональному та глобальному рівнях.

У навчальних курсах слід передбачати виконання розрахунків з питань екологічних платежів (платежі за використання природних ресурсів, платежі за забруднення довкілля, штрафи за перевищення допустимих норм викидів і скидів, визначення еколого-економічних збитків та економічного результату від впровадження природоохоронних і господарських рішень тощо), які дозволяють сформувати цілісну картину сьогодишнього загострення та поглиблення екологічної

кризи, сприяти усвідомленню, що людина не просто взаємодіє з природою, вона також є її частиною. Змінюючи природне середовище, яке є водночас і життєвим засобом і предметом та знаряддям праці, вона змінює власну природу.

Таким чином, формування поняття антропогенного стресу, токсичних відходів та ефективного природокористування як лімітуючих факторів індустріальної цивілізації, розкриватимуть суть нової системи цінностей суспільства, що вимагають змін цільових установок стратегії розвитку та підготовки спеціалістів нової формації.

УДК 630.3.001.12

Доц. І.Г. Войтович, к.т.н. – УкрДЛТУ

ВИВЧЕННЯ СПОСОБІВ БЕРЕЖЛИВОГО ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЕВИНИ – ШЛЯХ ДО ЗБІЛЬШЕННЯ ЛІСИСТОСТІ

У доповнення до існуючих програм заліснення територій пропонується об'єднати зусилля регіональних і міжнародних донорських організацій для пропаганди і навчання населення методам кращого використання деревних ресурсів за допомогою організації освітніх центрів чи семінарів, що може вплинути на зниження споживання деревини і, водночас, зменшити обсяги вирубування лісів.

Dr. Ivan Voitovych – USUFWT

Studying the ways of wood careful utilization – the way towards afforestation increasing

In addition to existing programs of afforestation, we suggest to organize the actions of regional and international donor organizations for propaganda the general public methods of better utilization of wood that can reduce the wood demand as well as trees felling.

Зменшення лісистості на планеті сьогодні є однією з найбільших проблем людства, яку пробують вирішити або шляхом насадження дерев на нових територіях, або поновленням лісів на старих, раніше вирубаних, площах. Для цих цілей з року у рік витрачається велика кількість людських та матеріальних ресурсів.

У цей же час потреба у деревині постійно зростає і зростає відповідно потреба у заготівлі лісу. Нерідко, особливо у країнах, що розвиваються, або у місцях, де деревообробна промисловість розвинута слабо, при обробці деревини, зокрема у малих майстернях, нагромаджується невиправдано велика кількість відходів.

Вважаємо за доцільне у доповнення до існуючих програм збільшення лісистості організувати і спрямувати зусилля державних і міжнародних донорських організацій на пропаганду і навчання місцевих жителів методам кращого використання обсягу деревини, що може призвести до зменшення потреби у ній, а, отже, до зменшення обсягу її заготівлі.

Зменшення лісистості є серйозною проблемою для цілого світу, особливо для присахарських країн Африки і навіть для деяких європейських країн, у т.ч. України, Молдови та ін. Площа лісів зменшується з катастрофічною швидкістю. В Ефіопії, наприклад, за останні десятиліття вона зменшилась з 36 % до 4 % і продовжує зменшуватись. Для вирішення цієї проблеми уряд Ефіопії, як і багатьох інших країн, організував вже декілька національних програм, які передбачали збільшення лісистості на нових територіях.